

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 9/12 đến 15/12/2013)

- ASEAN - Nhật Bản kêu gọi tự do hàng không
- Trung Quốc chuẩn bị thay Đại sứ tại Philippines
- Philippines cáo buộc Trung Quốc mở rộng tuần tra ở Biển Đông
- Philippines triển khai tàu chiến tuần tra Biển Đông
- Indonesia giúp hải quân Việt Nam thực thi nhiệm vụ trên biển
- Nhật Bản - Malaysia tăng cường hợp tác biển
- Mỹ sẽ triển khai thêm hai tàu chiến đến Singapore

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc phản ứng trước bình luận của Nhật Bản về vùng ADIZ. Trong cuộc họp báo của Bộ Ngoại giao Trung Quốc hôm 9/12, trước việc Bộ trưởng Quốc phòng Nhật Bản kêu gọi quốc tế phản đối nếu Trung Quốc thiết lập Vùng Nhận diện Phòng không ở Biển Đông, Người Phát ngôn Hồng Lỗi Trung Quốc tuyên bố: “Trung Quốc quyết tâm bảo vệ an ninh quốc gia. Không một nước nào nên bình luận gì về vấn đề đó. Trung Quốc kiên quyết theo đuổi con đường phát triển hoà bình.” **Tại cuộc họp báo thường kỳ hôm 13/12**, bình luận về Hội nghị Thượng đỉnh Nhật Bản-ASEAN, Người Phát ngôn Hồng Lỗi cho biết, “Các quốc gia trong khi phát triển các mối quan hệ của họ, không nên nhắm mục tiêu là bên thứ ba hoặc làm tổn thương lợi ích của bên thứ ba.”

Trung Quốc chuẩn bị thay Đại sứ tại Philippines. Đại sứ Trung Quốc tại Philippines bà Mã Khắc Khanh sắp sửa về nước khi chưa kết

thúc nhiệm kỳ 3 năm. Một nguồn tin cho biết, người thay thế Bà Mã là một nam đại sứ. Tân Đại sứ này sẽ nhậm chức trước cuối tháng 1/2014.

Hải quân Trung Quốc tiếp nhận tàu khu trục tên lửa mới. Theo Tân Hoa Xã, tàu khu trục nhỏ mang tên lửa có điều khiển Sanya đã chính thức biên chế vào Hải quân Trung Quốc trong buổi lễ ngày 13/12. Được Trung Quốc phát triển và chế tạo độc lập, Sanya có khả năng tấn công các tàu nổi và tàu ngầm và là tàu chuyên dụng trong phòng không và cảnh giới từ xa.

+ Philippines:

Philippines cáo buộc Trung Quốc mở rộng tuần tra ở Biển Đông. Tờ Philstar ngày 15/12 dẫn lời một quan chức cấp cao của Philippines khẳng định, Trung Quốc đang tăng cường tần suất cũng như mở rộng phạm vi tuần tra Biển Đông với sự xuất hiện dày đặc của các tàu hải giám và tàu tuần dương tên lửa. Các hoạt động tuần tra của Trung Quốc cũng mở rộng tới tận vùng biển của Malaysia.

Philippines điều tàu chiến tuần tra Biển Đông. Trung tướng Roy Deveraturda, chỉ huy Bộ Tư lệnh phía Tây của quân đội Philippines, cho biết BRP Ramon Alcaraz (PF-16), tàu chiến thứ hai của Philippines được mua lại từ lực lượng bảo vệ bờ biển Mỹ, đã được điều động ra Biển Đông để tiến hành “tuần tra thường lệ” và hiện neo đậu tại thành phố Puerto Princesa thuộc

tỉnh Palawan. Ông Deveraturda từ chối nói cụ thể nhiệm vụ của tàu Alcaraz mà chỉ nói con tàu này có nhiệm vụ “tuần tra các vùng biển thuộc chủ quyền Philippines”.

+ *Indonesia:*

Tổng thống Indonesia: “Quan hệ Nhật-Trung có tính quyết định đối với Châu Á.” Phát biểu tại Tokyo hôm 13/12 nhân dịp tham dự Hội nghị thượng đỉnh kỷ niệm 40 năm thiết lập quan hệ ASEAN - Nhật Bản, Tổng thống Indonesia Susilo Bambang Yudhoyono cho rằng: “Quan hệ tốt giữa Trung Quốc và Nhật Bản có tính quyết định cho tương lai của khu vực.” Theo ông Yudhoyono, Trung Quốc cần “một đường dây thông tin liên lạc để tránh các tính toán sai lầm” trong tranh chấp biển với các quốc gia láng giềng. Ông Yudhoyono cũng cho biết: “Indonesia thực sự quan ngại trước viễn cảnh các tranh chấp bùng phát thành xung đột, theo đó sẽ có tác động xấu đến tất cả các nước trong khu vực.”

+ *Mỹ:*

Mỹ sẽ triển khai thêm tàu chiến đến Singapore. Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Chuck

Hagel ngày 12/12 cho biết Mỹ sẽ triển khai thêm 2 tàu chiến đến Singapore trong vòng hai năm tới. Dự kiến trước cuối năm 2016, 4 chiếc tàu như vậy sẽ được triển khai tại đây. Tiếp Bộ trưởng Quốc phòng Singapore Ng Eng Hen tại Lầu Năm Góc, ông Hagel cho biết hai bên đã bàn thảo về cách mở rộng hợp tác quân sự Mỹ-Singapore trong nhiều lĩnh vực như an ninh biển và an ninh mạng. Hai vị bộ trưởng quốc phòng cũng bày tỏ quan ngại về vùng nhận dạng phòng không của Trung Quốc ở Biển Hoa Đông.

Quan hệ các nước

Indonesia giúp hải quân Việt Nam thực thi nhiệm vụ trên biển. Ngày 11/12, Tư lệnh Hải quân Việt Nam, Đô đốc Nguyễn Văn Hiến đã có cuộc gặp với Tư lệnh Hải quân Indonesia, Đô đốc tại Jakarta. Lãnh đạo hải quân hai nước đã trao đổi về nhiều vấn đề song phương và khu vực cùng quan tâm, trong đó tập trung thảo luận về các sáng kiến, biện pháp nhằm tăng cường hợp tác hải quân. Đô đốc Marsetio cam kết sẽ tạo điều kiện và giúp đỡ Hải quân Việt Nam về đào tạo và huấn luyện sỹ quan liên quan đến những hoạt động trong thực thi các nhiệm vụ trên biển.

Nhật Bản - Malaysia tăng cường hợp tác biển. Trước khi diễn ra hội nghị thượng đỉnh ASEAN - Nhật Bản, Thủ tướng Nhật Bản Shinzo Abe và người đồng cấp Malaysia Razak Najib hôm 12/12 đã có cuộc hội đàm tại Tokyo. Ông Abe và ông Najib nhất trí hai nước sẽ tiếp tục tiến hành tập trận chung để đối phó với cướp biển và các hoạt động bất hợp pháp khác trên biển. Ông Abe cũng cảnh báo người đồng cấp Malaysia về ý định lập thêm ADIZ của Trung Quốc tại Biển Đông và cho rằng “động thái này có thể ảnh hưởng đến ASEAN.”

Thủ tướng Việt Nam thăm chính thức Nhật Bản. Ngày 12/12, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã thăm chính thức Nhật Bản. Ngày 15/12, tại Văn phòng Thủ tướng Nhật Bản, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã hội đàm với Thủ tướng Nhật Bản Shinzo Abe. Hai bên đã trao đổi về

các vấn đề quốc tế và khu vực cùng quan tâm, nhất trí về tầm quan trọng của bảo đảm hòa bình, ổn định, và phát triển ở khu vực. Thủ tướng Shinzo Abe nhấn mạnh, hợp tác chặt chẽ với Việt Nam trong việc bảo đảm hòa bình, an ninh an toàn và tự do hàng hải, hàng không trên cơ sở luật pháp quốc tế.

Đôi thoại chiến lược quốc phòng Việt-Nga lần thứ nhất. Ngày 12/12, tại Moscow diễn ra Đôi thoại chiến lược quốc phòng cấp Thứ trưởng lần đầu tiên giữa Việt Nam và Nga. Hai bên thống nhất cho rằng để duy trì hòa bình, ổn định tại khu vực cần tăng cường các cơ chế hợp tác song phương và khu vực, nhất là các cơ chế đôi thoại, xây dựng lòng tin chiến lược và đẩy mạnh các hoạt động ngoại giao phòng ngừa, cũng như các biện pháp ngăn ngừa, quản lý xung đột tại khu vực.

ASEAN - Nhật Bản kêu gọi tự do hàng không. Nhật Bản và ASEAN ngày 14/12 đã ra thông cáo chung cam kết tăng cường hợp tác nhằm đảm bảo “sự tự do hàng không.” Thông cáo nêu rõ các nhà lãnh đạo nhấn mạnh tầm quan trọng của việc giải quyết các tranh chấp “bằng các biện pháp hòa bình”. Đồng thời, các nhà lãnh đạo ASEAN cũng hoan nghênh chính sách của Thủ tướng Shinzo Abe đưa Nhật Bản trở thành một nhân tố đóng góp tích cực cho hòa bình và cho biết rằng họ “trông đợi các nỗ lực của Nhật Bản trong việc đóng góp có xây dựng cho hòa bình, ổn định và sự phát triển trong khu vực”.

Phân tích và đánh giá

“Chiến lược cờ vây của Trung Quốc ở Châu Á.” Sau động thái đơn phương tuyên bố Vùng nhận diện phòng không (ADIZ) tại Biển Hoa Đông hồi tháng trước, rất có khả năng các biện pháp tiếp theo Trung Quốc mà sử dụng sẽ càng cứng rắn hơn, ví dụ như thách thức các máy bay nước ngoài đi vào khu vực ADIZ, áp đặt ADIZ tương tự ở Biển Đông và sử dụng quân đội khống chế các đảo đang tranh chấp với các nước láng giềng. Bà Bonnie Glaser, cố vấn cấp cao về Châu Á thuộc Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế từ Washington cho biết: “Những hành động như vậy nếu xảy ra sẽ gây ra những lo lắng lớn hơn trong khu vực và buộc Mỹ phải tăng cường các hoạt động quân sự của mình cũng như đẩy mạnh sự hiện diện về ngoại giao, kinh tế. Và nguy cơ cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung Quốc sẽ lớn hơn.” Sau một năm lên nắm quyền, ông Tập Cận Bình đã củng cố vị thế của Trung Quốc và phản ứng lại việc Mỹ tăng cường triển khai quân đội đến Châu Á, và cho dù ADIZ tại Biển Hoa Đông mà Trung Quốc áp

đặt không dẫn đến đối đầu trực tiếp nhưng nó đã thay đổi tương quan lực lượng truyền thống trên mặt đất. Ông Douglas Paal, Giám đốc chương trình Châu Á tại cơ quan Carnegie Endowment for International Peace tại Washington nhận xét: “Trung Quốc đang chơi trò cờ vây, họ từ từ mở rộng ảnh hưởng thông qua các bước đi không ở ngưỡng dùng bạo lực và không để đối phương có lý do để phản ứng gay gắt. Các bước đi tiếp theo của Trung Quốc có thể sẽ là Biển Đông, nhưng điều này sẽ bị trì hoãn bởi Trung Quốc đang lắp đặt hệ thống radar và xây dựng cơ sở hạ tầng đánh chặn tại đây.” Giáo sư danh dự về chính trị học Trung Quốc, Đại học Harvard, ông Roderick MacFarquhar cho rằng: “Chúng ta chờ xem Mỹ sẽ làm thế nào để chứng minh rằng họ vẫn đang hiện diện tại Châu Á. Mỹ sẽ không rời khỏi khu vực này và nhường lại nó cho Trung Quốc, hơn nữa, họ sẽ không từ bỏ bạn bè và đồng minh của mình.”

“Liệu Indonesia có thể dẫn dắt ASEAN?” của Brad Nelson. Làm thế nào để ASEAN, với vai trò như một thực thể thống nhất, đối phó với sự trỗi dậy của Trung Quốc cũng như các vấn đề khác mà họ đang gặp phải? Đây phần nào là nhiệm vụ khi ASEAN được thành lập. Tuy nhiên, ASEAN đang không thật sự gắn kết. Các quốc gia có lợi ích và bản sắc riêng, điều này khiến mỗi quốc gia đều có chính sách khác nhau. Không chỉ vậy, ASEAN cũng không có một quốc gia giữ vai trò lãnh đạo tại khu vực. Thay

vào đó, ASEAN chỉ bao gồm các cường quốc bậc trung và các nước đang phát triển. Ai đó có thể cho rằng việc bao gồm các quốc gia ở một cấp độ gần tương đương là một việc tốt. Tuy nhiên, mặt khác, điều này khiến ASEAN không có một quốc gia lãnh đạo đứng ra huy động trợ giúp và dẫn dắt cả khối hành động. Kết quả là, con tàu ASEAN thường tỏ ra vô định, và không có hướng đi cụ thể. Indonesia thường tự cho mình là một lãnh đạo của ASEAN, và họ cũng có được một số thành công nhất định. Tuy nhiên, đáng tiếc là Indonesia dường như luôn tránh né các vấn đề tranh cãi, cả ở trong lẫn bên ngoài ASEAN, điều này khiến ASEAN không có một sự lãnh đạo ổn định cần thiết để đương đầu với các vấn đề gai góc. Ví dụ, rất khó để Indonesia đứng lên phản đối yêu sách biển của Trung Quốc và ép Bắc Kinh phải nghiêm túc bắt đầu đàm phán về bộ quy tắc ứng xử ở Biển Đông. Chắc chắn, mối quan hệ với Bắc Kinh sẽ hạn chế khả năng Indonesia hành xử cứng rắn với Trung Quốc. Tuy nhiên, trên tất cả, Indonesia luôn tỏ ra khiên cưỡng trong việc gây áp lực như vậy lên Trung Quốc khi cần thiết. Nếu Indonesia muốn trở thành quốc gia lãnh đạo như họ vẫn nghĩ – hay như điều mà ASEAN cần – thì họ phải tỏ ra cứng rắn hơn nữa trong hành động của mình và lấp đầy khoảng trống quyền lực trong ASEAN. Với việc nhiệm kỳ của ông Susilo Bambang Yudhoyono sắp kết thúc và một quốc hội mới sắp được thành lập, khó có khả năng Indonesia sẽ thay đổi vai trò trong ASEAN trong tương lai gần. Sự thay đổi sẽ phụ thuộc vào thể hệ lãnh đạo tiếp theo, họ sẽ là những người

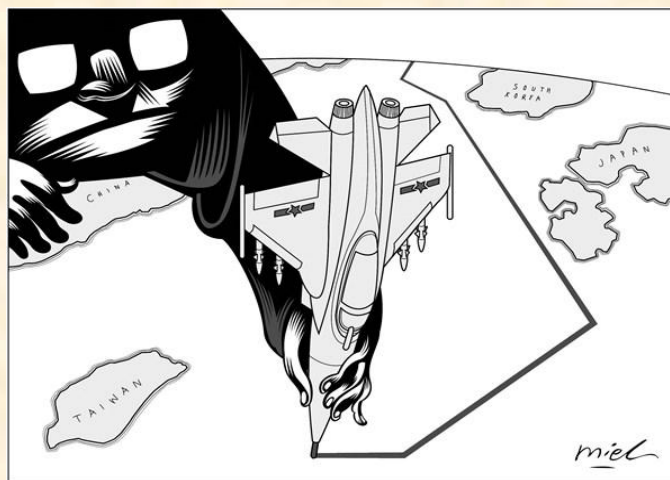
quyết định liệu Indonesia có nên chọn một hướng đi chủ động hơn không? Cho dù họ có chọn hướng đi nào cho Indonesia, chúng ta hãy cùng hy vọng rằng họ sẽ nhận ra những mối đe dọa mà ASEAN và Indonesia đang phải đối mặt.

“Vì sao Trung Quốc phải đối đầu với Mỹ trên Biển Đông?” Giới chức hải quân Mỹ nhấn mạnh, tàu chiến có tên lửa dẫn hướng USS Cowpens, “hoạt động hoàn toàn hợp pháp” trong vùng biển gần Biển Đông khi xảy ra vụ đối đầu với tàu của hải quân Trung Quốc. Vụ đối đầu khiến tàu Mỹ phải chuyển hướng nhằm “tránh một vụ va chạm”. Cho dù xác nhận có vụ việc như vậy, giới chức hải quân Mỹ cũng cho biết những vụ chạm trán kiểu như này với Trung Quốc xảy ra khá thường xuyên ở Thái Bình Dương. Tuy vậy, theo giới phân tích, vụ chạm trán mới này mang một thông điệp lớn hơn. Thông điệp ở đây có thể là Mỹ sẽ không có khả năng hoạt động thoái mái ở vùng biển Tây Thái Bình Dương nữa. “Người Trung Quốc đang muốn nói rõ rằng, nếu Mỹ muốn hoạt động trong vùng biển này, thì phải chuẩn bị hoạt động trong tình trạng căng thẳng cao”, ông Dean Cheng,

nhà nghiên cứu cấp cao về vấn đề chính trị và an ninh Trung Quốc tại Quỹ Heritage Foundation cho biết. “Nếu Mỹ không muốn căng thẳng, thì đơn giản là: hãy rời đi.” Ông Dean Cheng cũng cho biết vụ đối đầu trên là “hành động đe dọa có tính toán”. Nếu đúng như nhà nghiên cứu Dean Cheng nói, thì sự việc sẽ đi về đâu? Tuy nhiên trong một báo cáo gần đây, ông Michael Swaine, cộng tác viên cấp cao tại cơ quan Carnegie Endowment for International Peace, nhận định “Phần lớn giới lãnh đạo ở Trung Quốc muốn củng cố quan hệ song phương với Mỹ, thay vì theo đuổi những tham vọng bá quyền. Do vậy, theo ông Swaine, câu trả lời hợp lý đó là “Người Trung Quốc hiện đang tìm cách thiết lập sự hiện diện lớn hơn ở Tây Thái Bình Dương. Theo cách này, họ muốn thể hiện cho các nước khác thấy họ đang ở đó, họ đang hoạt động và các bên khác cần phải nhận ra điều này và hành động theo ý muốn của họ”. Vào thời điểm xảy ra vụ chạm trán, tuần dương hạm Cowpens của Mỹ đang tiến hành do thám tàu sân bay đầu tiên của Trung Quốc, tàu Liêu Ninh. Theo Washington Free Beacon, tàu Trung Quốc đang hộ tống tàu sân bay, đã di chuyển lên phía trước tàu Cowpen và cố gắng buộc con tàu này phải dừng đột ngột – đây rõ ràng không phải là một hành động chuyển hướng an toàn. Theo ông Patrick Cronin, giám đốc cấp cao của Chương trình an ninh Châu Á- Thái Bình Dương của Trung tâm nghiên cứu chiến lược và quốc tế, “Ý đồ thực sự ở đây của Trung Quốc là muốn thử xem Mỹ có tôn trọng và thừa nhận tầm ảnh hưởng của Trung Quốc hay không.” Vì lý do này, ông Cronin cho

biết thêm: “Thái độ của quân đội Trung Quốc sẽ ngày càng quyết đoán hơn.”

“ADIZ đang khiến Biển Đông thêm căng thẳng?” của *Richard Javad Heydarian*. Việc Trung Quốc thông báo thành lập vùng nhận dạng phòng không (ADIZ) tại Biển Hoa Đông đã làm dấy lên những lo ngại cho các quốc gia Đông Nam Á rằng Bắc Kinh sẽ sớm hành động tương tự tại Biển Đông. Các bên có yêu sách tại Đông Nam Á, đặc biệt là Philippines và Việt Nam, tỏ ra hết sức cảnh giác với việc Trung Quốc nói rằng họ sẵn sàng “áp dụng các biện pháp phòng thủ khẩn cấp để đối phó với các máy bay không hợp tác tại vùng nhận dạng phòng không hoặc không tuân theo các chỉ dẫn.” Do đó, cả hai quốc gia trên đều theo dõi một cách sát sao phản ứng của Washington, và các đồng minh tại Biển Hoa Đông, và hy vọng rằng Trung Quốc sẽ xem xét lại những động thái mà nước này có dự định tiến hành tại Biển Đông. Ngoại trưởng Philippines Robert del Rosario sau đó đã nhận định: “Có nguy cơ Trung Quốc sẽ kiểm soát vùng không phận [của Biển Đông]... Họ sẽ biến toàn bộ vùng này trở thành vùng

không phận nội địa của Trung Quốc. Đây sẽ là sự xâm phạm và gây ảnh hưởng đến sự an toàn của ngành hàng không dân dụng... việc làm này cũng sẽ ảnh hưởng đến an ninh quốc gia của các quốc gia có liên quan.” Không có dấu hiệu nào cho thấy Bắc Kinh sẽ nhượng bộ về các quy định mới của họ. Thay vào đó, chính quyền của ông Tập dường như sẵn sàng đối đầu với các cường quốc bên ngoài và quyết tâm bảo vệ an ninh quốc gia và các lợi ích lãnh thổ của Trung Quốc. Hiện tại, dường như Việt Nam và Philippines hy vọng rằng việc ngày càng có nhiều chỉ trích về vùng ADIZ sẽ khiến Trung Quốc chùn bước trong việc áp dụng một phương thức tương tự tại Biển Đông. Nếu không, họ sẽ chỉ còn cách hy vọng rằng Washington và Tokyo sẽ thực hiện các biện pháp cứng rắn để có thể chặn đứng tham vọng thu tóm vùng trời phía nam của Trung Quốc.

“Châu Á đang thực sự cần Mỹ?” của *Richard Fontaine, Patrick Cronin và Ely Ratner*. Tranh chấp chủ quyền tại Châu Á đang chịu tác động trước sự thay đổi nhanh chóng của những thỏa thuận an ninh khu vực mới. Các thỏa thuận an

ninh giữa các quốc gia đang xuất hiện ngày càng nhiều, giữa Singapore, Việt Nam, Nhật, Úc, Ấn Độ và Hàn Quốc. Tuy nhiên, những thỏa thuận này vẫn có những điểm hạn chế rõ ràng. Các cam kết mang tính hiệp ước lâu dài nếu muốn tỏ ra đáng tin cậy cần phải luôn luôn được đảm bảo và phải mang lại những kết quả trên thực tế, và do vậy những mối quan hệ chưa hẳn là đồng minh này không phải là những hiệp ước phòng thủ chung. Tuy vậy, các nhà hoạch định chính sách của Mỹ có thể giúp những cam kết này trở nên thực chất hơn, đặc biệt trong bối cảnh gần đây Trung Quốc đang có những động thái đơn phương tại khu vực. Chính sách của Mỹ nên hướng tới việc tạo ra một nền tảng để giúp các quốc gia Châu Á làm sâu sắc hơn các sợi dây liên kết an ninh theo cách có thể đóng góp vào an ninh quốc gia của Mỹ, điều này, ngược lại sẽ giúp mang lại hòa bình và thịnh vượng cho khu vực. Chính sách này sẽ bao gồm việc thúc đẩy tương tác nhiều hơn trên lĩnh vực quân sự, đẩy mạnh hợp tác hơn nữa với những đồng minh và đối tác đã có năng lực đáng kể như Singapore, Nhật, Úc để xây dựng năng lực cho các nước thứ ba, và chống lại các động thái đơn phương nhằm thay đổi các quy tắc hiện có tại Châu Á. Chắc chắn, chưa khi nào các quốc gia tại Châu Á cần sự hiện diện rõ ràng hơn của Mỹ cũng như cần tăng cường mối quan hệ với nhau như thời điểm hiện tại./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp